

Socialförvaltningen - Kostnadsjämförelser 2023

Socialförvaltningen arbetar alltid med kostnadsjämförelser för att veta om verksamheterna är effektiva och att resurserna nyttjas på ett effektivt sätt, detta sker i jämförelser med andra kommuner. Kostnadsjämförelser utgår från verksamhetsbegrepp och statistik som finns i databasen Kolada (www.kolada.se) och som används för uppföljning och analys.

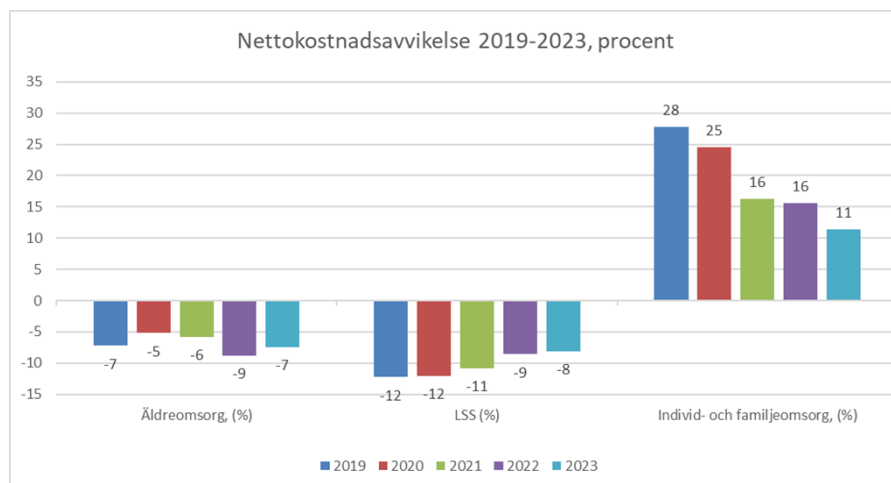
Som helhet har förvaltningen fortsatt låga kostnader för verksamheterna inom äldreomsorg och här är bedömningen att kostnaderna kommer att öka i takt med att det blir allt fler äldre och fler som behöver insatser. Kostnaderna för LSS-verksamheten är mycket låga och bedömningen är att de låga kostnaderna riskerar att försämra kvaliteten. Kostnaderna för individ- och familjeomsorgen är fortfarande något höga men de minskar vilket delvis är en effekt av nya arbetssätt. Dessutom ger ö-läget i vissa fall högre kostnader, till exempel för socialjouren och barnahus som inte kan delas med andra kommuner. Det är också svårt med samverkansavtal med andra kommuner.

Referenskostnad

Referenskostnaden bygger på kostnadsutjämnningen och indikerar vad respektive verksamhet borde ha för nettokostnad, enligt kostnadsutjämnningssystemet, om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet. Se vidare RKA, Rådet för kommunala analyser, samt kolada.se.

Sammanställning Gotland avvikelse i procent mellan nettokostnad och referenskostnad

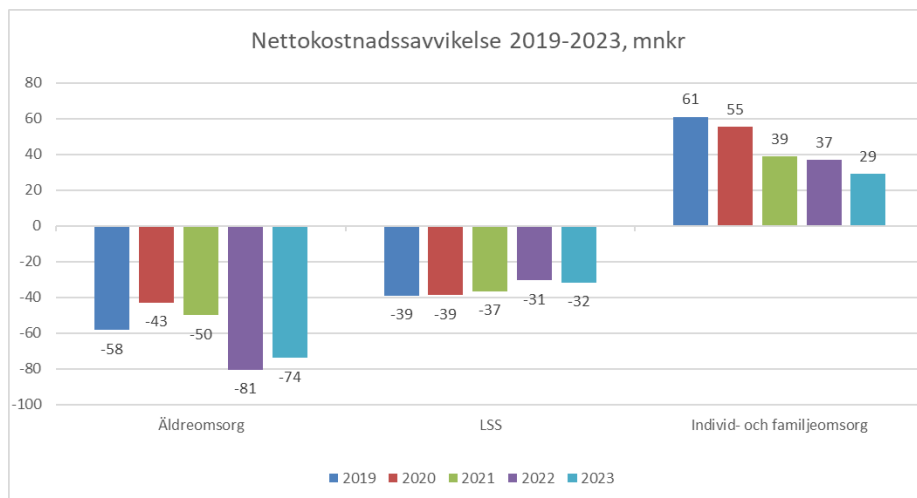
På Gotland är nettokostnadsavvikelsen för äldreomsorg 7 procent lägre än referenskostnad och LSS-verksamhet 8 procent lägre. Det är däremot 11 procent högre nettokostnadsavvikelse än referenskostnaden för individ- och familjeomsorg. Det kan dock konstateras att det sker en förbättring av kostnadsläget inom individ- och familjeomsorg. Detta avser barn- och ungdomsvården och minskningen beror på nya arbetssätt samt minskning inom ekonomiskt bistånd, där något färre antal hushåll har erhållit utbetalning.

Sammanställning Gotland avvikelse i mnkr mellan nettokostnad och referenskostnad

Omsatt i siffror, enligt diagrammet nedan, så ger äldreomsorgen och LSS-verksamheten regionen ett tillskott på 74 mnkr respektive 32 mnkr. Individ- och familjeomsorgen däremot kostar regionen 29 mnkr mer än vad den borde, sett till nettokostnad jämfört med beräknad

referenskostnad. Totalt för socialförvaltningens tre verksamheter är tillskottet till regionen 77 mnkr för 2023, teoretiskt sett.

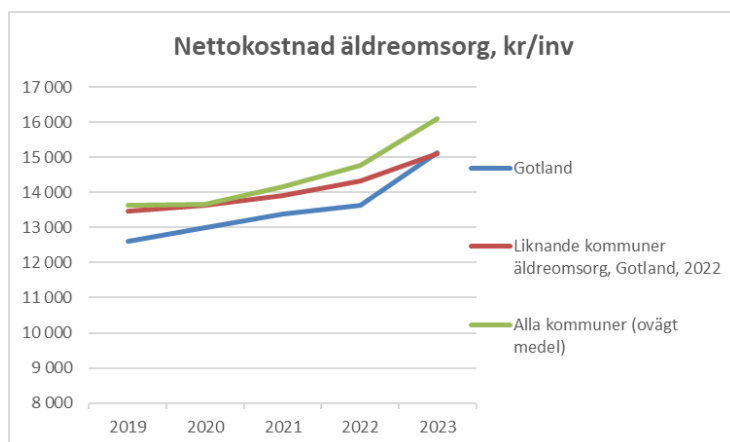
Negativa tal innebär att kostnaderna är lägre än förväntat, vid positiva tal är kostnaderna högre än förväntat.

Kostnadsjämförelser

Vid kostnadsjämförelser sker jämförelse mot genomsnittet av alla kommuner samt liknande kommuner. Liknande kommuner är en jämförelsegrupp av sju kommuner som strukturellt liknar den kommun som är i fokus, Gotland i detta fall, och finns för olika verksamhetsområden och beräknas varje år. Observera att den röda linjen i diagrammen, som avser liknande kommuner, är för år 2022 och att nettokostnaderna för dessa rimligen bör vara något högre 2023 samtidigt kan också jämförelsekommunerna ändras.

Äldreomsorg

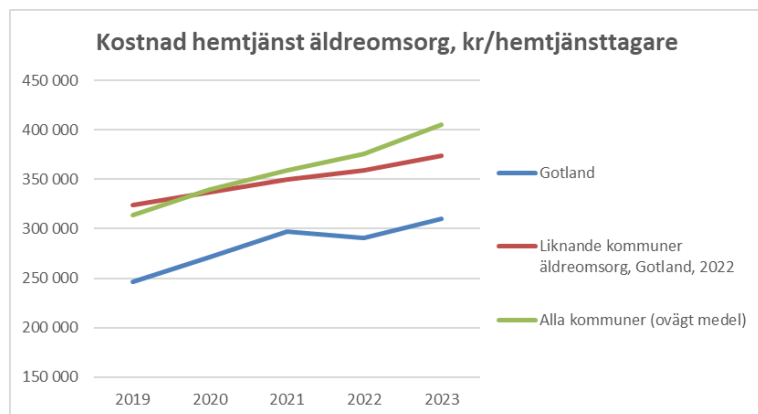
Nettokostnaden beskriver verksamhetens kostnad som kommunen har haft under året. Nettokostnaden per invånare för äldreomsorg på Gotland 2023 blev 15 137 kronor och en ökning med över 10 procent jämfört med året innan. Även referenskostnaden har ökat med 9 procent. Sett över tid har nettokostnadsavvikelsen legat lågt i förhållande till andra kommuner men minskar. Avvikelsen beror främst på låga kostnader för produktionen i hemtjänsten och särskilt boende samt för hälso- och sjukvård. Gotland har däremot en högre konsumtion i befolkningen över 80 år men bidrar inte negativt till avvikelsen.

Liknande kommuner äldreomsorg, Gotland 2022 är Falkenberg, Hudiksvall, Hässleholm, Karlshamn, Karlskoga, Nyköping, och Örnsköldsvik.

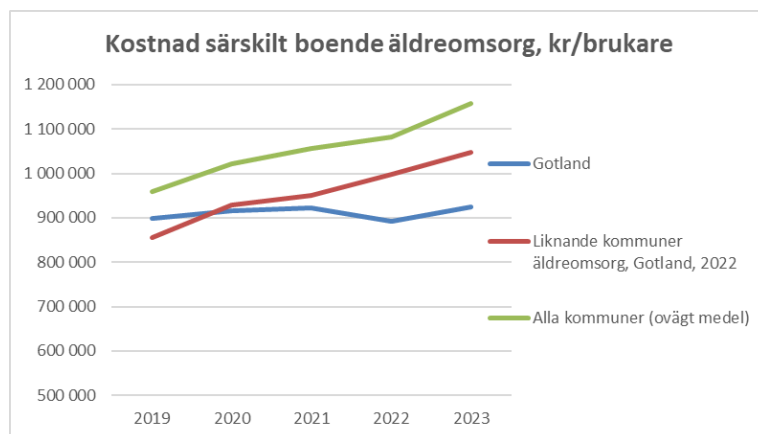
Hemtjänst

Gotland har låga kostnader för hemtjänst, både sett som kronor per invånare och kostnad per brukare. Antalet brukare med hemtjänst har ökat men konsumtionen utvecklas fortsatt positivt och minskar. Andelen ytterfall, brukare beviljade mer än 120 timmar per månad minskar samt en ökning av medelkostnad per hemtjänstbrukare. Kostnaden ökar till 309 764 kronor men är ändå 17 procent i genomsnitt lägre än för liknande kommuner. Även kostnaderna per hemtjänststimme ökar, samma volymer men till högre kostnader.

Särskilt boende

Nettokostnaden sett som kronor per invånare är lägre än övriga men har ökat 7 procent men ligger fortsättningsvis lågt i jämförelse med andra och liknande kommuner. Kostnad per brukare har ökat med 4 procent till 925 000 kronor, och är lägre än alla kommuner i genomsnitt. Omsättningsgraden i särskilt boende ligger på 1,3 personer per plats och år. Belägningsgraden i särskilt boende har ökat till 98 procent. Konsumtionen över 80 år ökar något och behovet av platser är fortsatt stort de kommande åren och det behövs en god långsiktig planering.

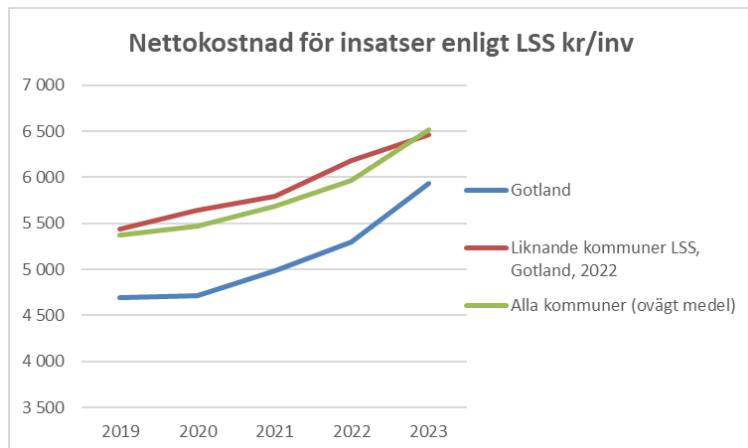

LSS-verksamhet

Nettokostnaden 2023 för insatser enligt lag om stöd och service, LSS, är 5 939 kronor per invånare, vilket var en ökning med 12 procent från föregående år. Referenskostnaden ökade också med 11 procent. För Gotlands del är kostnaderna mycket låga i jämförelse med andra kommuner. Trots detta bedrivs verksamheten med ett stort underskott mot budget. Dock är de låga kostnaderna i relation till underskott ett problem då det inte driver kvalitetsarbetet framåt. Nu finns dessutom indikation på att kvaliteten sjunker, vilket syns på brukarundersökning genomförd under 2023. Verksamheten behöver mer budgettillskott för att kunna bedrivas med kvalitet enligt LSS-lagstiftningens intentioner. Under 2023 till 2024 tillkommer fler platser för att

verkställa fattade beslut till bostad med särskild service och kostnadsökningen bedöms till över 20 mnkr per år.

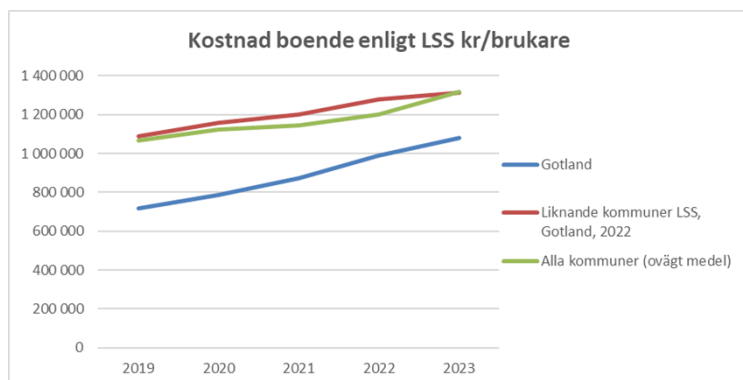
Antalet invånare med insatser enligt LSS är dock högre på Gotland men det är en lägre medelkostnad per brukare. Faktorer som påverkar kostnader är till exempel storlek på boende, beläggning, vårdtyngden, personaltäthet och lokalkostnader.

Liknande kommuner LSS, Gotland 2022 är Enköping, Falun, Kungälv, Mölndal, Norrtälje, Upplands Väsby och Ängelholm.

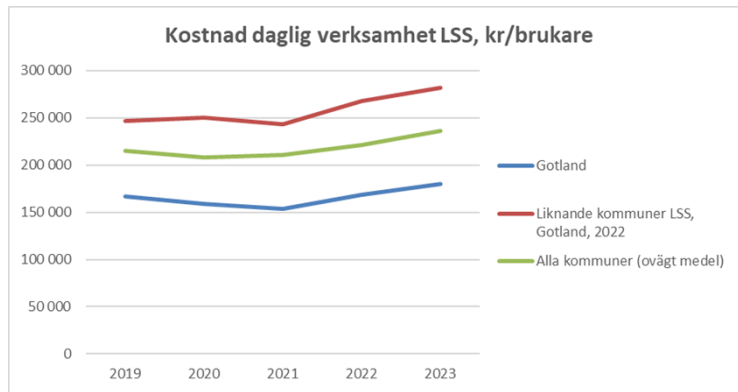
Bostad med särskild service LSS

En anledning till att kostnaderna är låga beror delvis på att på Gotland bor relativt många brukare i servicebostäder. Detta medför lägre kostnader än relativt många brukare med gruppboende. Dock ökar antalet brukare och kostnaden för placeringar har ökat, dels beroende på komplexa behov, dels på brist på platser och uppgår 2023 till 1 077 657 kronor per brukare.

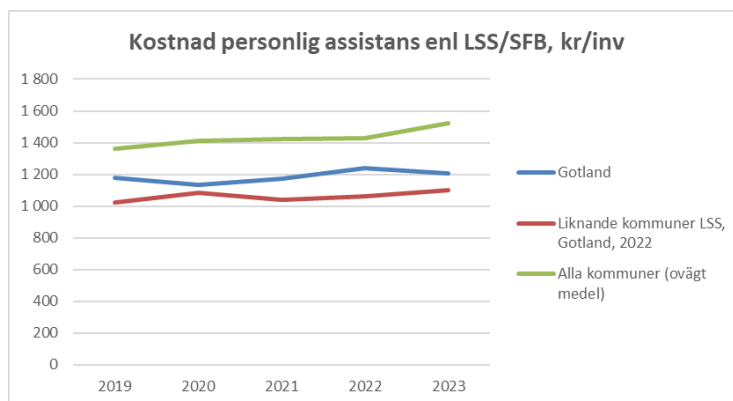
Daglig verksamhet

Kostnad för daglig verksamhet ökar till 180 280 kronor per brukare. Andel brukare med daglig verksamhet av totalt antal brukare med insatser enligt LSS är högre på Gotland än i andra kommuner. Det är dock mycket låga kostnader i jämförelse med liknande kommuner och för kostnad per brukare.

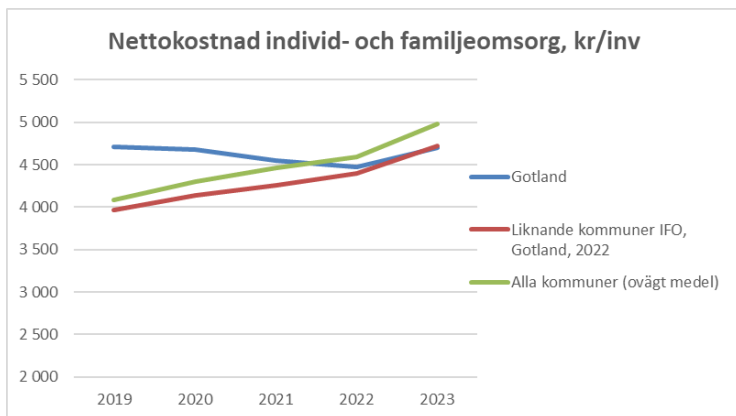
Personlig assistans

Kostnaderna för personlig assistans är också låga på Gotland, och minskar 3 procent 2023 till skillnad för andra och likande kommuner där kostnaden ökat per invånare. Assistansen utfördes endast av privata utförare fram till januari 2024.

Individ- och familjeomsorg

Nettokostnaden för individ- och familjeomsorgen 4 702 kr per invånare har ökat 5 procent jämfört med föregående år. För liknande kommuner har nettokostnaden ökat 7 procent och för alla kommuner (ovägt medel) har nettokostnaden ökat 8 procent. Även om nettokostnaden har ökat har Gotland nu en lägre nettokostnad i jämförelse med liknande kommuner och alla kommuner (ovägt medel). Avdelningen har de senaste åren styrt om och utvecklat arbetssätt som innebär att de nu arbetar med andra metoder samt mer systematiskt och strategiskt. Detta har minskat kostnaderna för placeringar av barn och ungdomar. Utvecklingsområden som identifierats har varit att skapa tydliga processer som kan följs upp, skapa en gemensam bild och ett gemensamt ansvar för ekonomin samt säkra att individen får rätt insatser. Avdelningar började även arbeta med placeringsuppföljningar för att på ett systematiskt sätt följa upp brukare, ekonomi och kvalitet nu och framåt.

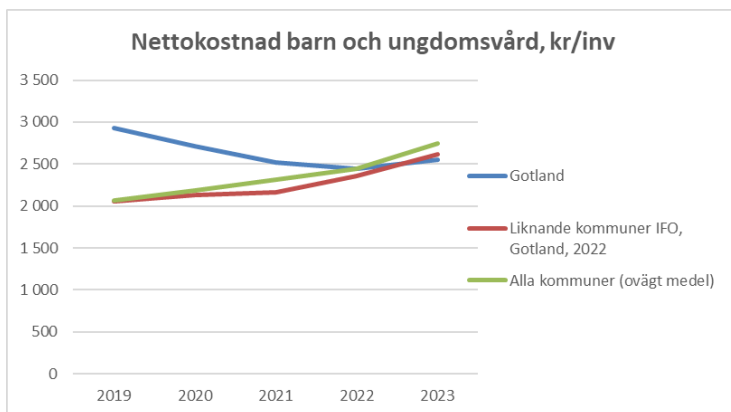

Liknande kommuner individ- och familjeomsorg, Gotland 2022 är Falun, Karlskrona, Mölndal, Skellefteå, Skövde, Örnsköldsvik och Östersund.

Barn- och ungdomsvård

Nettokostnaden 2 554 per invånare för barn- och ungdomsvården har ökat 5 procent jämfört med föregående år. För både liknande kommuner samt alla kommuner (ovägt medel) har nettokostnaden ökat över 11 procent. Trots att nettokostnaden per invånare har ökat är nettokostnaden för Gotland nu lägre än för liknande kommuner och alla kommuner (ovägt medel).

Kostnadsökningen är främst ett resultat av ökade kostnader både allmän prisökning och ökad genomsnittlig placeringslängd. Ökat antal av förhandsbedömningar och antalet brukare ökar något och likaså inom utredningar, såsom i andra kommuner. Höga kostnader per dygn för HVB/SIS och konsultstötta familjehem. Fler barn 2023 än 2022 med insatser.

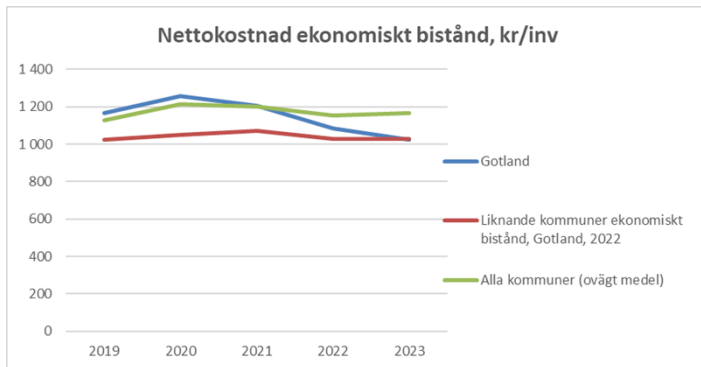

Observera att för individ- och familjeomsorgens verksamheter anges nettokostnaden som kronor per invånare och inte som kostnad per brukare vilket beror på att det inte någon sådan nationell statistik.

Ekonomiskt bistånd

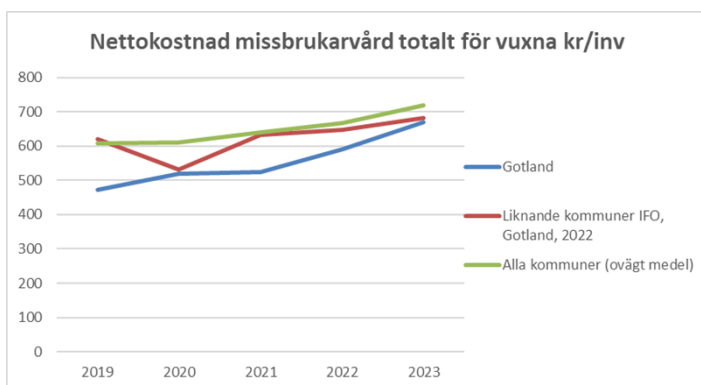
Nettokostnaden för ekonomiskt bistånd har minskat med 6 procent jämfört med föregående år. För liknande kommuner är minskningen 2 procent och för alla kommuner (ovägt medel) har nettokostnaden ökat 1 procent. Nettokostnaden 1 023 kronor per invånare för år 2023 är högre än liknande kommuner men mindre än alla kommuner (ovägt medel).

Kostnaden för utbetalt ekonomiskt bistånd har minskat de senaste åren. Antal hushåll som erhållit utbetalning under året minskade mellan 2022 och 2023. Däremot ökade utbetalda belopp per hushåll. Individer med sjukskrivning utan sjukpenninggrundande inkomst och arbetslösa utan arbetslöshetsersättning står för en stor minskning.

Missbrukarvård

Nettokostnaden för missbrukarvården (skadligt bruk och beroende) har ökat med 13 procent jämfört med föregående år. Motsvarande resultat för liknande kommuner är att nettokostnaden ökat 6 procent och 8 procent för alla kommuner (ovägt medel). Det har varit ett ökat inflöde av orosanmälningar och även inledda utredningar. Ökad genomsnittlig placeringstid tillsammans med höga kostnader per dygn för externa placeringar, främst SiS.

Övrig vuxenvård

Nettokostnaden för övrig vuxenvård, som bland annat avser skyddat boende och stödboende, har ökat med 41 procent 2023 jämfört med föregående år. Motsvarande resultat för liknande kommuner är att nettokostnaden ökat 14 procent och 8 procent för alla kommuner (ovägt medel). Även inom detta område syns ett ökat inflöde av orosanmälningar. Lång genomsnittlig placeringstid tillsammans med något högre kostnader per dygn.

